

Representantforslag nr. 75

(2008–2009)

fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen, Jon Jæger Gåsvatn og Åse Michaelsen

Dokument nr. 8:75 (2008–2009)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen, Jon Jæger Gåsvatn og Åse Michaelsen om å gjøre regelverket mer fleksibelt for å sikre alle elever rett til tilpasset opplæring

Til Stortinget

BAKGRUNN

Tilpasset opplæring er et viktig prinsipp i norsk grunnopplæring og er også hjemlet i opplæringsloven § 1-3 der det står: "Opplæringa skal tilpassast evnene og føresetnadene hjå den enkelte eleven, lærlingen og lære kandidaten". Prinsippet om tilpasset opplæring kan sies å være et av de mest styrende prinsippene for norsk grunnopplæring, men hvordan man tolker begrepet har derimot vist seg å variere, og i tillegg er det gjennom flere enkeltteksempler kommet til uttrykk at lovverk og forvaltningsnivåenes ansvarsfordeling er til hinder for at reell tilpasset opplæring skal finne sted. Dette gjelder både for elever som trenger praktisk tilpassing, ekstra utfordringer fordi de ligger på høyere nivå enn resten av gruppen de normalt sett befinner seg i, og også for elever som trenger ekstra oppfølging og støtte.

Tilpasset opplæring skal normalt sett finne sted innenfor rammen av den gruppen eleven tilhører, og det er i Norge verken lov til å organisere undervisningen etter faglig nivå, kjønn eller etter etnisk opprinnelse. Forslagsstillerne mener at paragrafen i opplæringsloven som sier at undervisningen ikke kan organiseres etter nivå, er til hinder for tilpasset opplæring, men i tillegg er det også en rekke andre momenter innenfor et stivbeint regelverk som hindrer tilpasset opplæring.

I TV2-nyhetene 29. mars 2009¹ kommer det frem at opplæringsloven har satt en stopper for tilpasset

opplæring, og for å hjelpe en elev til å lykkes i livet. I Meldal kommune ønsket skoleeier å gjøre det lettere for en elev som var skoletrøtt ved at de ga ham tilbud om at han én dag i uken kunne få være på en bondegård. Dette har gjort eleven mer motivert, gitt ham bedre karakterer, og både gårdbruker og eleven har stort utbytte av ordningen. Imidlertid satte fylkesmannen, da man fikk vite om ordningen, foten ned fordi man mener det strider mot opplæringsloven. Bonden har ikke pedagogisk kompetanse, og får derfor ikke overta deler av undervisningen. At Meldal kommune ikke får fortsette en ordning de har hatt suksess med, forsterker poenget med at norsk skole er mer tilpasset teoretiske enn praktiske elever, som ikke får praktiske utfordringer innenfor rammen av norsk skole etter dagens system.

Tilpasset opplæring må også gjelde de elevene som er spesielt begavede. Dette følger både av paragrafen i opplæringsloven om tilpasset opplæring, og av FNs barnekonvensjon. Av Barnekonvensjonen artikkel 29 fremgår det blant annet at barnets utdanning skal ta sikte på "å utvikle barnets personlighet, talenter og psykiske og fysiske evner så langt det er mulig". Et eksempel på at vi i Norge ikke klarer å gi elevene tilpasset opplæring, er et tilfelle i Bærum kommune der en spesielt begavet elev i matematikk på sjette trinn som har kompetanse på ungdomsskole- eller videregående nivå, ble hindret i å få ekstra utfordringer ved blant annet å ta eksamen tidligere enn de andre elevene på samme trinn, eller å kunne begynne på andre læreplanmål enn de andre elevene på samme alder som ham. Eleven og hans far har måttet kjempe en hard og lang kamp mot ulike forvaltningsnivåer for å sikre eleven den tilpassede opplæringen han har krav på etter opplæringsloven, uten at de har lyktes.

¹ <http://www.tv2nyhetene.no/innenriks/article2646630.ece>

Storingsrepresentant for Fremskrittspartiet, Jon Jæger Gåsvatn, tok opp denne saken gjennom et skriftlig spørsmål til kunnskapsministeren om denne saken, og fikk bl.a. følgende svar den 18. februar 2009:

"Ansvaret for tilpasset opplæring er kommunens og gjelder også for flinke elever. Kommunen har imidlertid kun ansvar for undervisning på grunnskolenivå. Plikten til tilpasset undervisning gir ikke kommunen ansvar for å undervise i pensum fra videregående. Det er imidlertid rimelig at kommunen samarbeider med fylkeskommunen for å finne praktiske og økonomiske løsninger for undervisning på videregående nivå."

For elever på ungdomsskolen har det kommet nye forskrifter som legger til rette for at elever i ett eller flere fag kan få undervisning på videregående skole og samtidig fritas for undervisning i dette faget på ungdomsskolen. Det finnes imidlertid ikke noen tilsvarende muligheter for flinke elever på barneskolen. En 11-åring som i praksis kan mer matematikk enn sin lærer, blir således tvunget til å følge den ordinære undervisningen i to år uten å få de ekstra faglige utfordringene vedkommende trenger.

Å kreve at en elev følger ordinær undervisning uten den tilretteleggingen vedkommende trenger, vil etter forslagsstillernes vurdering være i strid med opplæringslovens bestemmelser om tilpasset opplæring. I dag er det ofte slik at retten til tilpasset opplæring blir brukt som tilpasset opplæring for de elevene som ikke klarer å følge progresjonen på sitt trinn i henhold til gjeldende læreplanmål. Praktiseringen av retten til tilpasset opplæring omfatter i stor grad ikke de elevene som får utilfredsstillende utbytte av opplæringen fordi de opplever at de faglige kravene er for lave, selv om konsekvensene kan bli at disse elevene kan mistrives på skolen, og man ødelegger fremtidsmulighetene for dem.

Skal en ta prinsippet om tilpasset opplæring på alvor, må også de flinke elevene få tilpasset opplæring. De flinke elevene har også krav på å bli sett av læreren og dermed få de faglige og menneskelige utfordringene som bidrar til at de utvikler seg og trives. Det er viktig at skolen og skoleeier tar utgangspunkt i hva som er best for barnet. Opplæring kan skje på mange måter, enten i klasserommet, som hjemmeundervis-

ning, eller ved at skolen tar imot tilbud om eksterne lærerkrefter med mer. Barnets beste bør være avgjørende for valg av tilrettelegging, jf. FNs barnekonvensjon artikkel 3.

Det ligger også en konflikt i at kommuner og fylkeskommuner har ansvar for hver sin del av grunnopplæringen, og dette kan hindre at man sikrer fleksibilitet for den enkelte elev, med hensyn til at ulike forvaltningsnivåer har ansvar for finansiering og av innholdet av den enkeltes skolegang.

Eksempelene som er referert til over, viser at det ikke er reell rett til tilpasset opplæring i Norge, og det er behov for mer fleksibel lovgivning på området for å sikre elevene den opplæringen de faktisk har krav på.

FORSLAG

På bakgrunn av dette fremmes følgende

f o r s l a g :

I

Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige forslag til lovendringer for å sikre reell rett til tilpasset opplæring til elever som er mer praktisk enn teoretisk anlagt, gjennom å gi rom for ulike praksisordninger også i grunnskolen.

II

Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige forslag til lovendringer som sikrer at elever på høyt faglig nivå i grunnskolen kan ta fag på høyere nivå, herunder videregående nivå, uten å miste retten til videre grunnskoleutdanning eller på annen måte få svekket stilling i utdanningssystemet.

III

Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige forslag for å sikre sømløs overgang mellom grunnskole og videregående skole for elever som tar enkeltfag på høyere nivå, enn alderstrinnet skulle tilsi. Det må legges til grunn at finansieringsansvaret løses uten at elevens rettigheter svekkes.

2. april 2009